

A menekültek köztünk vannak

– Minden, amit eddig a magyar hatóságoktól kaptál, egy űrlap, amit a kezeden gyűrögtesz.

– Úgy néz ki, hogy a „gazdának” kezességet kell vállalnia érte. Két űrlapot kapsz. Az egyiket neked, a másikat a szállásadónak kell kitöltenie. Ezeket sajnos fel kell tüntetned személyi adataidat. Na már most, a titoktartás végett én nem szívesen verem nagydobra, hogy hol lakom. Az ügyintéző azt mondta, Budapestre kapott ilyen utasítást. Ezen a nyomtatványon gyakorlatilag a személyi adatokon túl kiadom azt is, hol húztam meg magam Szegeden: utca, házszám, emelet, ajtó... Mindezt heti egy alkalommal ötszáz forint értékű élelmiszer- és tisztálkodási csomagot kapnék. Egyelőre nem kérek ebből a segélyből. Nem akarom a befogadót kellemetlen helyzetbe hozni, mert akkor lehet, hogy adózni kellene utánam, az pedig azt jelentené, hogy praktikusán forog a pénz: amit nekünk szánnak, azt tőle veszik el.

– Szemmel láthatólag tartotok valakitől, nagyon óvatosak vagytok. Netán a szerb titkosszolgálat embereitől féltok?

– Mi nem láttuk őket, nem találkoztunk velük, mások viszont azt mondták, hogy állítólag Jugoszláviából a katonai ügyosztály emberei jöttek utánuk.

– Kocsival vagytok?

– Igen.
– Azért kérdezem, mert Szegeden feltűnően sok a vajdasági rendszámú autó. Aki figyelmesen jár a városban, megjegyzi ezeket, s tudja, hogy a piros Skoda hol szokott parkolni, meg azt is, mikor látta először.

– Éppen ez az! Ha valaki feljegyzí a rendszámokat, könnyen kikövetkeztetheti, ki szökött át Szegedre. A többiek mesélik, hogy látták azt a középkorú férfit, aki fényképezi a rendszámokat, sőt őket is lencsevégre kapta már. Így elég könnyen összeferhatnak minket.

– Vajon mit csinálnának a listával? Szüleiteket kellemetlenség érthetné?
– Nem hiszem. Gondolom, valami későbbi megtorlásra készülnek. Az már biztos, ha ez a kormány marad, nem mehetünk haza.

– Menekülttársaid egyöntetű véleménye az, hogy elsősorban, sőt kimondottan a magyar nemzetiségieket hívják be a hadseregbe.

– Én tudom, hogy mindenfélét beszélnek, mégis azt hiszem, van abban igazság, hogy előbb azok kapják meg a behívót, akik nem Milosevicre szavaztak. Most októberben lesznek ugyanis a helyhatósági választások.

– Úgy ahogy Horvátországban, szerinted a Vajdaságban is elszabadulhatnak a nemzetiségi, nacionalista indulatok?

– Nem tudom azt elképzelni, hogy akik eddig jó szomszédai voltak egymának, most átmennek egymáshoz, hogy baltával fejbeverjék a másikat.

– Honnan ered a gyűlölet, az uszítás?

– Ez a hatalomra vágyás, az uralkodás új eszköze. Ugyanazokkal az eszközökkel gerjeszti a belgrádi, mint a zágriai televízió. A legkönyebb indirekt módon összevesztítené az embereket. Milosevic például elképesztően ügyesen manipulál: kezdte a rigómezei csata 600. évfordulójával, azután: hol láttál te azelőtt a jugoszláv televízióban szerb papot? Milosevic megfogta a szerb nemzet gyengéit: elővette a jugoszlavizmussal elhallgaltatott szerb történelmet, majd a pravoszláv vallást. Ez a két tényező elegendőnek mutatkozott a szerb nacionalizmus felélvezéséhez.

– Korábban nem tapasztaltál hasonló jelenségeket?

– A szerbek inkább jugoszlávok voltak. Most ha egy nyomdát szentelnek fel... mindent felszentelnek, mindenütt jelen vannak a szerb papok.

– Ilyen vallásosak a szerbek?

– Eddig nem voltak azok.

– És a magyarok?

– Úgy-ahogy.

– Te vallásos vagy?

– Nem.

– De meg vagy keresztelve...

– Persze, római katolikus vagyok. Ami a formásgokat illeti, azt végigcsináltam: voltam első áldozó, bérmálkoztam, még ministráltam is.

– Jobban szóts értesz-e ezért a horvátokkal, mint a szerbekkel?

– Ennek nincs jelentősége.

– Van olyan népcsoport, amelyikre most haragszol?

– Nemigen.

– És a hadseregről mi a véleményed?

Pelyhedző állú ifjak, s meglett kemény vonású férfiak ők, a háborúba engedékeny baromként nem hajthatók, a vajdasági sorozások, behívók elöl menekülők. Midőn e sorokat írom, újabb elkéserítő hírt kapunk: már a tizenötötől hatvan évesekig ugyanaz a veszély fenyegeti „odaát”.

Egy hatalmi mámorából kijózaníthatatlan hadsereg hajtja vágóhídra „köteleseit”. Szegedre az utóbbi hónapban százával érkeztek a Vajdaságból menekülők, akik már belátták, a közeljövőben aligha térhetnek haza. Vajon hányan élnek közülük, közöttünk Szegeden?

Számuk szerény becslések szerint is több ezerre tehető. Mégis, mintha itt sem lennének, erre hivatott hivataljaink nem vesznek róluk tudomást. Kitaszítottak és bizalmatlanok. A kamerának hátt fordítanak, ha nem ismernének, veréssel fenyegetnék meg fotós kollégámat... Kevesen állnak szóba újságíróval, de aki közülük végül kötélnek áll, abból ömlik a szó. Beszélgetőtársam huszonevűs, szerb lányunk udvarolt, és azon szerencsések közé tartozott, aki saját szakmájában tudott elhelyezkedni.

– Azt hiszem, marionettfigurák a tábornokai.
– És ki mozgatja őket?
– Milosevics, a szerb elnök.
– Szerintetek hányan vagytok most Szegeden?
– Csak az ismerősök közül vagyunk vagy száz-ötvenen, kétszázan.

– Tehát abból a bácskai kisvárosból, ahonnan ti jöttetek, körülbelül ennyien vagytok itt. Látásból ismeritek egymást, vagy személyesen?
– Is-is.

– Melyik korosztály jött át?
– Eddig a huszonkétévestől a huszonnyolcasig jöttek, de most már jön mindenki, a negyven-egynéhány évesek is.

– A családostól.
– Családostól.
– És ők hol laknak?
– Főleg más családoknál. Most azonban többen visszaküldték a családjukat, de van aki marasztalta, mert félti őket. A határozástól is sokan tartanak, mivel az elszakíthatja a családot.

– Van olyan köztetek, aki eladta a házát?
– Nincs. Nem volt arra senkinek ideje, olyan hirtelen jött ez az egész. Olyan emberről viszont hallottam, aki átíratja a lakását másra. Így a vagyonát, ha nem is meg vissza, nem vehetik el, legalábbis törvényesen.

– Úgy tudom, többen továbbindultak Szegedről, másutt jobb kilátásaitok lehetnek?
– Azok közül, akik családdal menekülnek, néhányan Svédországba indultak, ott voltak egy hétig. Akik nem álltak meg néhány napra Magyarországon, azokat befogadták, de a többieket visszaküldték azzal, ha itt kerestek előbb menedéket, maradjanak is itt. Vonnattal mentek, repülőjegyet adtak nekik a visszaútra.

– Ezt most ti állítjátok, de vajon valóban így van-e?
– Ezek a hírek járják. Nem hinném egyébként, hogy ott jobb lenne: kukoricát lehet szedni, vagy bányásznak állhat be ez ember. A tábor tele van cigányokkal és albánokkal, szóval meglehet, jobban jár az, aki itt marad az anyaországban.

– És a magyar táborokkal mi a helyzet?
– Hallottunk róla, hogy van egy ilyen Békéscsabán, de nem vágyunk oda.

– Miből éltek?
– Valamennyi pénzt hoztunk magunkkal, de mivel nem tudjuk, mennyi időre kell beosztanunk, alkalmi munkát végzünk. Most például hatvan forintot órabérért szüretelünk.

– Honnan szereztetek tudomást ezekről a munkáról?
– Ismerőseink révén, és ha megtudunk valamit, értesítjük egymást.

– Nincs olyan hely, ahol ti reggelente összegyűlve a munkát ajándékokra vártok?
– Nincs. Szoktunk találkozgatni a városban. A cukrászda például velünk van tele. Nem tudom, mit szólnak ehhez a szegediek, de ez van, míg tart a pénz. Valahol tartanunk kell a kapcsolatot. A cukrászda biztonságosnak tűnik, ott nem tartunk provokációtól. Ahol eddig a Vöröskereszt étkeztetett minket, oda már nem járhatunk. Ott túl sok gyanús elem férközött közénk.

– Most még tart a pénzetek. Meddig tudtok így berendezkedni?
– Nem tudhatjuk. Éppen azon gondolkodtunk, érdemes lenne-e valami konoly munka után nézni, de most már ez is nehezebb lesz, ha a munkáltatónak ugyanazt a munkát előbb a magyar állampolgárságú munkanélkülieknek is fel kell ajánlania.

– Nekem felettbb gyanús, hogy fel-le lehet sétálni a határon, akik ezt meg merték tenni, azok legalábbis eddig megúszták.
– Van közöttünk nem egy fiú, aki a frontról szökött át, ő azt mondta, már nézik a listákat.

– Felmerült-e bennetek, hogy a magyarokat direkt hagyják kimenni Jugoszláviából?
– Nem hinném, legalábbis ilyesmit nem állítanék.

– Mit gondolsz, meddig kell kényyszerűen Szegeden maradnod?
– Nem tudom, menyi időre rendezkedjek be, havonta ki kell mennem Magyarországról, hogy maradhassak. Menekültstátust nem merek kérni, nehogy később emiatt ne engedjenek haza.

– Vannak e szerb barátid?
– Nagyon sok. Soha nem voltam nacionalista, de most az utóbbi időben attól tartok, az lesznek.

– Ennek ellenére meglehetősen tárgyilagosak a

válaszaid. Szerb ismerőseid hogyan viszonyulnak Nagy-Szerbiához?
– Van, aki megveszekedett, de ennek alapján tartózkodnak az általánosításoktól.

– Vannak-e szerb ismerőseid, akik Szerbiáért harcolnak, vagy harcolnának?
– Az értelmesebbje, akiket nem dolgoztak meg a médiaháborúval, tudni akarja, ki ellen, miért kellene fegyvert ragadnia, de amíg Szerbia úgymond senkivel nem visel háborút, addig Jugoszláviáért nem hajlandók harcolni.

– És te, ha Jugoszláviát támadás érné, harcolnál-e érte?
– Hazátlannak érzem magam.

– Akik a lövészárkokból érkeztek, mit mesélnek?
– Akik a frontról jöttek, mintha meghibbantak volna. Nem nagyon beszélnek semmiről, hiába kérdezzük őket, mi történt velük. Állítólag azok, akik felázadtak, akadálytalanul jutottak át a horvát gárdisták ellenőrzése falvakon, bár a hadsereg egyenruhájában, és sokan fegyverrel a kézben indultak haza.

– Ez a tűzszünet után volt?
– Nem, a háborúban.

– Erről nem szóltak a híradások.
– Nem szabad hinni a belgrádi tévének és rádióknak, de természetesen a zágriai sem hiteles. Egykutyá.

Halott, elvágott nyakú katonákat látunk, akik a hadsereg ruháját viselik. Ki ölte meg őket? Miért? Lehetnek vajdasági tartalékosok, horvát gárdisták, esetleg szerbek, megölhették őket az uszások, a csetnikek. Ki mondja ezt meg, ki mit bizonyíthat? Nehéz a hírek igazságtartalmát kideríteni: gondolom..., úgy tudom..., hallottam...

– A behívott tartalékosok általában azzal védekeztek, hogy nem vagytok kellően kiképezve. Tényleg, mi a helyzet?
– Ha arra vagy kíváncsi, tudánk-e harcolni, nos azt kell mondanom, túl jó kiképzést kaptunk!

– Svédországgal kapcsolatban már ezzel a jelenséggel, nem szereted az albánokat. Azt hittem, a vajdasági magyar együttérez a hasonló sorsú kosovói albánokkal.
– Ahogy a cigányokról a lopás juthat az eszedbe, az albánokról a kés, nem teketóriáznak sokat. Csupán politikai helyzete miatt nem lehet rokonszenvesebb egy nép.

– Magyarországon a munkanélküliség növekedésével egyre többen a megélhetésükért féltik a menekültektől. Találkozotok már ezzel a jelenséggel?
– Ha a vajdasági menekültek kerülnek szóba, nem szegény, mindenüket hátrahagyott menekültekre kell gondolni. Sokan közülünk egy-egy utcasort megvehetnének... Többségünk saját gépkocsival érkezett. Egy romániai menekült a kis batyujában az összes holmiját magával hozta, mi nem vagyunk olyan ágrószakadtak. Ha maradunk, a vagyonunkat is átmentjük majd.

– Van-e kereslet a házaatokra?
– Nem tudom. Erről nem beszéltem a szüleimmel, amúgy sem telefonátma az ilyesmi.

– Félték a lehallgatástól?
– Inkább óvatosak vagyunk.

– Akkor gondolom sem telefonon, sem levélben nem értesítetted a szüleidet arról, hogy most hol találhatnának meg, csak annyit tudnak rólad, hogy Szegeden vagy.
– Így valahogy.

– Mit vársz a magyar kormánytól?
– Örülök, hogy egyáltalán itt lehetek. A Vöröskereszt rendes velünk. Jóleső érzés, hogy azért valaki csak-csak foglalkozik velünk.

– Sokan még most is motellokban, panziókban laktok. Vajon beköltöznének-e egy menekülttáborba?
– Azt hiszem, ott sokan nem éreznék magukat biztonságban. Ezért aki teheti, albérletekbe, vagy ismerősökhöz költözik. Amíg a pénzünk kitart, ez tűnik a legjobb megoldásnak. Egy szegedi menekült-tábor felállítása biztos háttért jelenthetne minden esetere. Jelenleg inkább gesztus értékű lenne.

– Azt mondtátok, ahhoz, hogy visszatérhessenek Vajdaságba, a szerb kormánynak meg kellene buknia.
– Egyre kevésbé hiszünk már ebben.

– Az ellenzék nem elég erős?
– A zsák folttja. Az ellenzék is Nagy-Szerbiában gondolkodik. A személycserék nem változtathák meg az elveket.

– Miben reménykedsz akkor?
– Ószintén megvallva, magam sem tudom.

FOTÓ: NAGY LÁSZLÓ